

גמרא

שנינו במשנה, כיצד מלקין אותו, כופה שתי ידיו על העמוד היליך והילך, וחזן הכנסת אוהו בבגדיו, אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו, עד שהוא מגלה את ליבו.

הגמרא מבארת את טעמו של דין זה: **מאי טעמא** – מדוע עושים כן, **משום** שנאמר (דברים כה א) **וְנִקְלָה אַחֲרָי לְעֵינַיִךְ**, ולמדנו שיש להקלותו ולבטותו.

שנינו במשנה, חזן הכנסת עומד עליו ורצועה בידו של עגל. הגמרא מבארת מה טעם רצועה של עגל דווקא: **אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה, מנן לרצועה שמכים בה את החייב מלקות, שהיא עשויה מעור של עגל דווקא, דכתיב (שם ב"ג) 'וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הִרְשָׁע וְהַפִּילוּ הַשֹּׁפֵט וְהַכְּהוּ לְפָנָיו וְגו'** **אֲרָבָעִים יִכְּנוּ וְגו'** **וּמִיָּד לִיה** – ונאמר בפסוק הסמוך (שם ד) **'לֹא תִחַסֹּם שׁוֹר בְּרִישׁוֹ'**, והרי זה רמז שתהיה הרצועה שמכים בה עשויה מן השור. אגב האמור בשם רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה, שדרש את סמיכות הפסוק **'לֹא תִחַסֹּם שׁוֹר בְּרִישׁוֹ'**, מביאה הגמרא עוד דרשות בשמו על פסוק זה ופסוקים אחרים:

**ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה, מנן לִיבְמָה שֶׁנִּפְלָה לִיבוֹם לְפָנָי מוֹכֵה וְחֹלְהָ שְׁחִין**, ואינה רוצה להתייבם לו, שאין חוסמין אותה, כלומר שאין סותמים פיה מלטעון שאינה רוצה בו, ותהיה מוכרחת להתייבם לו, אלא שומעים את דבריה, ואם אינה רוצה להתייבם כופים אותו לחלוץ לה, **דכתיב (שם) 'לֹא תִחַסֹּם שׁוֹר בְּרִישׁוֹ'** **וּמִיָּד לִיה** – ונאמר בפסוק הסמוך (שם ה) **'כִּי יֵשְׁבוּ אֲחֵים יַחְדָּו וְגו'** **יָמַת אֶחָד מֵהֶם וְבֵן אֶין לוֹ**, לא תהיה אשת המית החוצה **לְאִישׁ יָד**, **יְבָמָה יָבֵא עָלֶיהָ וְלָקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה יִקְבְּמָה**, והרי זה רמז שגם במצות יבום יש להזהר שלא לחסום את היבמה כשאינה רוצה להתייבם באופנים מסויימים.

**ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה, כל המכה את המועדים, שעושה מלאכה בחול המועד, נחשב כאילו עובד עבודה זרה, דכתיב (שמות לד יז) 'אֲלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ'**, **וּמִיָּד לִיה** – ונאמר בפסוק הסמוך (שם ח) **'אֵת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת'**, ויש לדרוש את הכתוב כאילו נאמר **'את חג המצות תשמור שבעת ימים'**, ו'תשמור' היא אוהרת לאו, דהיינו שלא לעשות מלאכה, וממה שסמכה התורה איסור מלאכה בחול המועד לאיסור עבודה זרה, יש ללמוד ששקולים הם זה כזה, שהעושה מלאכה בחול המועד נחשב כעובד עבודה זרה.

**ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה, כל המספר לאחרים לשון הרע** – דברי גנאי על אדם, **וְכָל הַמְּקַבֵּל וְלִשְׁוֹן הָרַע שֶׁמִּסְפְּרִים לוֹ** **וְכָל הַמַּעֲדֵי עֲדוֹת שָׂקָר עַל דְּבַרֵּי בֵּית דִּין**, ראוי הוא להשליכו ללכלבים כטריפה, **דכתיב (שמות כב ל) 'וְכִשְׁר בְּשָׂדֶה טְרֶפֶה לֹא תֹאכְלוּ לְכָלֵב תִּשְׁלִיכוּן אוֹתוֹ'**, **וּמִיָּד לִיה** – ונאמר בפסוק הסמוך (שם כג א) **'לֹא תִשָּׂא שְׁמַע שְׁוֹא וְגו'** **אֵל תִּשֶׁת יָדְךָ עִם רִשָּׁע לְהִית עַד חֲמִס'**, ומפסוק זה נלמדים שלושות האיסורים האמורים. שממה שנאמר **'לֹא תִשָּׂא שְׁמַע שְׁוֹא'**, למדים שאין לקבל לשון הרע. ומפסוק זה למדים גם שאין לספר לשון הרע, שמה שנאמר **'לֹא תִשָּׂא שְׁמַע שְׁוֹא'**, יש לדרשו ולקרותו גם כאילו נאמר **'לֹא תִשָּׂא שְׁמַע שְׁוֹא'** **לְאִחֵרִים שְׁמַע שְׁוֹא**, דהיינו שלא לספר להם לשון הרע. וממה שנאמר **'אֵל תִּשֶׁת יָדְךָ עִם רִשָּׁע לְהִית עַד חֲמִס'**, למדים שאין להעיד עדות שקר. ומחסימכות של איסורים אלו למילים **'לכלב תשליכון אותו'**, יש ללמוד שהעובר עליהם ראוי הוא להשליכו לכלבים.

שנינו במשנה אודות הרצועה בה היה מכה, ושתֵּי רְצוּעוֹת וכו' עולות ויורדות בה.

הגמרא מביאה ברייתא המבארת ממה היו עשויות אותן רצועות: **תנא בברייתא, אותן רצועות היו עשויות מעור של חמור.**

הגמרא מבארת את טעם הדבר: מה שהיו הרצועות של חמור, **בְּדִרְשֵׁי הָהוּא גִּילְיָהָ** – כאשר דרש אותו חכם בן הגליל, **עָלֶיהָ וְעַלְיוֹן דְּרִבְּ הַסָּדָא**, נאמר (שעה א א) **'יָדַע שׁוֹר קוֹנְהוּ וְחִמּוֹר אֲבוֹם**

**בְּעָלָיו יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע וְגו'** עמי לא התבונן, ועל כן אמר הקדוש ברוך הוא, **יָבֵא מִי שְׂמִיכָר אֲבוֹם בְּעָלָיו** – המקום בו הוא מכין עבורו את המזון, והוא החמור, **וְיִפְרַע מִמֵּי שְׂאִינוּ מִכִּיר אֲבוֹם בְּעָלָיו**, והוא החוטא שאינו מכיר את קונו ועובר על רצונו, ופרעון זה יהיה על ידי שמעור החמור תיעשה הרצועה להכות בה את החוטא.

עוד נאמר במשנה אודות אותה רצועה שמכה בה, **יָדָה מִטַּח וכו'** **ורחבה טפח וראשה מגעת על פי כריסו.**

הגמרא מבררת כיצד כיוונו שראשה יגיע עד פי כריסו: **אמר אביי, שְׂמַע מִיָּנָה** – יש ללמוד מדברי המשנה שאמרה שראש הרצועה מגיע על פי כריסו, שכל חד וחד מהלוקים, **לְפִיָּם נִפְתָּי עֲבָדֵינוּ לִיה** – לפי גבו עושים את הרצועה, שאם היה גבו רחב עושים לו רצועה ארוכה, ואם היה גבו צר עושים לו רצועה קצרה, כדי שתכלה הרצועה על פי כריסו. **אמר ליה רבא, אם כן, נִפְתָּי לְהוּ רְצוּעוֹת מוֹכָא** – נמצא שהיו לבית דין רצועות רבות. **אמר רבא, אֲבָקְתָא** – הידוק וקשר אית ליה – יש לה לרצועה, שאפשר להאריכה בו או לקצרה, לפי מידותיו של הלוקה, **כִּי בְּעֵי מִיָּקָרָא בִּיה** – ברצותו יכול היה לקושרה ולהדקה ואז היתה קצרה, **כִּי בְּעֵי מִרְפָּחָא בִּיה** – ברצותו היה מרפה את ההידוק והיתה מתארכת. עוד נאמר במשנה, **מִלְּקִין אוֹתוֹ וכו'** **שליש מלפניו ושתי ידות מלאחריו.**

הגמרא מבארת את מקורו של דין זה: **תנא הני מילי** – מניין למדנו דברים אלו, שהמלקות מתחלקת לשלושה חלקים ומלקוהו שליש מהן לפניו ושני שליש מאחוריו, **אמר רב כהנא, דְּאִמַּר קְרָא** – שנאמר בפסוק (דברים כה ב) **'וְהַפִּילוּ הַשֹּׁפֵט וְהַכְּהוּ לְפָנָיו כְּדִי רִשָּׁעוֹ בְּמִסְפָּר'**, ויש לדרוש מן הפסוק 'לפניו כדי רשעתו', והיינו שרשעה אחת מן המלקות תהא מלפניו, **'ובמספר'** מלמדנו ששתֵּי רִשָּׁעוֹת מִאֲחֵרָיו, ונמצא שיש לחלק את המלקות לשלושה חלקים שווים, ומכאן חלק אחד, והיינו שליש, מלפניו ושני חלקים, שהם שני שליש מהן, מאחוריו.

עוד שנינו במשנה, **אין מִלְּקִין אוֹתוֹ וכו'** **לא עומד ולא יושב אלא מוטה, שנאמר (דברים כה) 'וְהַפִּילוּ הַשׁוֹפֵט'**.

הגמרא מביאה דין נוסף שנלמד מפסוק זה, ומבארת כיצד נדרשים הימנו שני הדינים: **אמר רב חסדא, אמר רבי יוחנן, מנן לרצועה שמכה בה, שהיא מוֹכְפֶלֶת וְכַפּוּלָה**, כאמור במשנה, **שְׁנֵאִמַּר (שם) 'וְהַפִּילוּ'**, אל תקרי 'והפילו' אלא 'והכפילו'.

שואלת הגמרא: **וְהָא מִיָּכָע לִיה לְגוּפִיה** – והלא המילה 'והפילו' נצרכת ללמד דין זה שמכאן כשהוא מוטה, כאמור במשנה, ואין נדרש ממנה גם זאת שהרצועה שמכה כפולה היא. מתרצת הגמרא: **אם כן, שלא בא הפסוק אלא ללמד שמכאן מוטה, לכתוב קְרָא** – שיאמר בפסוק **'וְהַפִּילוּ'** **מֹא** – מהו זה שנאמר **'וְהַפִּילוּ'**, **שְׂמַע מִיָּנָה** – מוכח מכאן שיכול אתה ללמוד מהפסוק תרתי – את שני הדינים הללו, שממשמעות הפסוק אנו למדים שמטהו, וממה שכתבה התורה לשון הפלה דווקא, יש לדרוש שבאה ללמד גם זאת שמכפיל את הרצועה שמכה בה.

עוד שנינו במשנה, **וְהַפִּכָה מִכָּה בִּידוֹ אֶתָּה בְּכָל כּוֹחַ**. הגמרא מביאה ברייתא אודות המלקה אם עליו להיות בעל כח או חסר כח: **תנו רבנן, אין בית דין מַעֲמִידִין וְלִמְנִינִין** – שמשים המכים את החייבים ללקות, **אֵלָּא כֹּאֵל שֶׁהֵם חֲסִירֵי וְחִלְשֵׁי כֹּה וְיִתְרֵי מָדַע**, ולא יתירי כח וחסירי מדע. **רבי יהודה אומר, יכולים הם למנות אפילו חסירי מדע ויתירי כח.**

רבא מכריע בדברי רבי יהודה, ומוכיח כדבריו: **אמר רבא, בְּנוֹתֶיהָ וכו'** **בכמותן דְּרַבִּי יְהוּדָה כֵּן מַעֲמִידִין, שִׁמְנִינִין אִפִּילוּ חֲסִירֵי מָדַע וְיִתְרֵי כּוֹחַ, דְּכִתְבִּית (דברים כה) 'אֲרָבָעִים יִכְּנוּ לָךְ יוֹסִיף כֵּן יוֹסִיף לְהַכּוֹתוֹ עַל אֶלְהוּ'**, שהזהירה התורה את החזן המכה שלא יוסיף להכותו יותר ממה שנתחייב. **אי אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא** – מובן הדבר אם היית אומר שאפשר למנות אפילו חסירי מדע, וכמו שאמר רבי יהודה, **תִּינּוּ דְצִירֵי לְאִוְהוּי** – לכן הוצרכה התורה להזהירו שלא יוסיף להכות יותר מדי, שכיון שהוא חסר מדע הוא עלול לטעות

בכך, **אֵלָא אִי אַמְרַת** שצריך דווקא **וְיַתִּיר מַדָּע**, מִי ו-האם צָרִיךְ  
**לְאַהוּרֵי** אדם כזה שלא יכהו יותר מהמוטל עליו, הלא ודאי ידע  
 זאת מעצמו ויזהר בכך.  
 הגמרא מבררת את טעמם של חכמים: וְרַבְּנָן, החולקים ואומרים  
 שמעמידים יתירי מדע דווקא, מה יענו לטענתו של רבי יהודה.  
 מבארת הגמרא: חכמים אמרו שאין מוֹרִין אֵלָא לְמוֹזֵין, שרגילים  
 להזהיר את המזהיר ועומד, להוסיף זהירות על זהירות.  
 הגמרא מביאה ברייתא אודות דרך ההכאה שהיא בכל הכח,  
 כאמור במשנה: **תָּנָא, בְּשֵׁהוּא מְנַבֵּיה** את הרצועה על מנת להכות  
 בה, **מְנַבֵּיה** אותה **בְּשֵׁי יָדָיו**, ו**בְּשֵׁהוּא מְנָה** בה, **מְנָה פִּירוֹ אַחַת**  
 בלבד. מבארת הגמרא: טעם הדבר שמכה בידו אחת, **כִּי יִהְיֶה**  
**לְפִלְתָּה מְרִירִית** – כדי שהמכה תבוא ממנו, דהיינו מכוח, שכשמכה  
 ביד אחת המכה חזקה יותר.  
 שנינו במשנה, שהמכה מכה **וְהִקְרִיא קוֹרָא כו'** [באותה עת] 'אם לא  
 תשמור לעשות' וגו', ושמרתה את דברי הברית' וגו', 'והוא רחום  
 יכפר עון' וגו', וחוזר לתחילת המקרא.  
 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את אופן הקריאה: **תָּנוּ רַבְּנָן,**  
**הַגִּדּוֹל שֶׁבְּיָדָיו קוֹרָא** את הפסוקים, הדיין **הַשֵּׁנִי מוֹנֵה** את המלקות,  
 והדיין **הַשְּׂלִישִׁי אוֹמֵר** למלקה על כל מכה, **'הֶבְהוּ' בְּזֶמֶן שֶׁמֶכָּה**  
**מְרֻבָּה** – שלוקה מלקות רבות, **מֵאֲרִיךְ** הגדול שבדיינים ומתעכב  
 בקריאת פסוקים אלו, בכדי שסיימם עם תום המלקות, ויִזְמֵן  
**שֶׁמֶכָּה מוֹנֵמָה** – שאינו לוקה אלא מלקות מועטות, כגון שאמזרותו  
 למספר מלקות קטן, **מְקַצֵּר** וממהר בקריאתם כדי שגם כאן יסיימם  
 בגמר המלקות.  
 הגמרא מבררת דין זה. שואלת הגמרא: **וְהָאֵין תָּנוּ** – והלא שנינו  
 במשנה שהדיין הקורא כאשר סיים את קריאת הפסוקים ועדיין  
 לא תמו המלקות, **חוֹזֵר לְתַחֲלַת הַמִּקְרָא** וקוראם שוב, והרי זה שלא  
 כדברי הברייתא האומרת שמאריך ומקצר בפסוקים על מנת  
 לסיים את קריאתם בגמר המלקות. מתרצת הגמרא: אכן, כדברי  
 הברייתא, **מְנַבֵּיה לְצִמְצִים** וסיימם את קריאתם עם תום המלקות,  
**וְאוֹלַם אִי לֹא צִמְצִים**, וסיימם קודם שנסתיימו המלקות, **חוֹזֵר**  
**לְתַחֲלַת הַמִּקְרָא** וקוראם שוב, כדברי המשנה.  
 שנינו במשנה, הוסיף לו עוד רצועה אחת ומת דרי זה גולה על ידו.  
 הגמרא מביאה ברייתא אודות איסור חוספת מלקות על המניין:  
**תָּנוּ רַבְּנָן,** נאמר בפסוק (דברים כה א) **'אֲרַבְעִים יָכֹנוּ לֹא יוֹסִיף**  
**לְחַלּוֹת עַל אֶלֶף מֶכָּה רַבָּה'**, **אֵין לֹא** ללמוד **אֵלָא** שאסור  
 לסיים הדיינים המלקה להוסיף ולהכותו **מְכָה רַבָּה** – מכות רבות  
 יותר ממנין המכות שאמזרותו ללקות, אבל שאסור להוסיף  
 ולהכותו יותר מן המנין המגיע לו אפילו **מְכָה מוֹנֵמָה**, כגון שתי  
 מלקות או אחת, **מִזֵּין** שגם זאת אסור לו, **תְּלָמוּד לִימֵר 'אֲרַבְעִים**  
**יָכֹנוּ לֹא יוֹסִיף,** וכאן לא נאמר 'מכה רבה', ויש ללמוד שאסור  
 להוסיף אפילו מכה אחת. **אִם בֵּן** שאסרה תורה להוסיף על  
 המלקות אפילו מכה אחת, **מִה תְּלָמוּד לִימֵר 'מְכָה רַבָּה'**, הלא  
 אפילו מכה מועטת אסורה, **לִימֵר** הכתוב על המכות **הָרֵאוּשׁוֹת**  
 אלו שהוא מחויב בהן, **שֶׁהֵן מְכָה רַבָּה**, כלומר שעליהן להינתן  
 בכח רב.  
 שנינו במשנה, **נִתְקַלְל וכו'** בין ברעי בין במים, פטור, רבי יהודה  
 אומר, האיש בריעי והאשה במים.  
 הגמרא מביאה ברייתא בענין זה: **תָּנוּ רַבְּנָן, אַחַד ו-בין הָאִישׁ וְאֶחָד**  
**ו-בין הָאִשָּׁה** נפטרים מהמלקות אם נתקלקלו **בְּרִיעֵי בְּלָבָד**, וְלֹא  
 אם נתקלקלו **בְּמִים**, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רבי יהודה אוֹמֵר, הָאִישׁ פטור  
 ממלקות אם נתקלקל **בְּרִיעֵי** דווקא, ואילו הָאִשָּׁה פטורה אפילו  
 נתקלקלה **בְּמִים**. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אַחַד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה נפטרים  
 ממלקות **בֵּין** אם נתקלקלו **בְּרִיעֵי** ו**בֵּין** אם נתקלקלו **בְּמִים**. ודעת תנא  
 קמא במשנה היא דעת חכמים.  
 הגמרא מקשה סתירה בדברי רבי יהודה: וְהֵתֵינָא בברייתא אחרת,  
**רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַחַד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה** פטורים אם נתקלקלו  
**בְּרִיעֵי**, ומשמע שדווקא בריעי ולא במים. מתרצת הגמרא: **אִמֵּר רַב**

**נִתְקַן בְּרִיעֵי**, כוונת רבי יהודה בברייתא זו ששְׁנֵיהֶם, האיש  
 והאשה, שוין **בְּרִיעֵי**, שאם נתקלקלו בריעי פטורים שניהם. אבל  
 אם נתקלקלו במים אין הם שוים, שרק האשה נפטרת על ידי כך  
 ממלקות, ולא עסק בכך רבי יהודה.  
 הגמרא מביאה אופן נוסף שבו נפטור אדם ממלקות כיון שנקלה:  
**אִמֵּר שְׁמוּאֵל, בְּפִתּוּהוּ לַלֵּקוֹת** וניתק את החבלים שכפתוהו בהם  
**וְרֵץ ו-וברחו מִבֵּית דִּין, פְּטוּר**.  
 מקשה הגמרא: **מִיִּתְיָב, קָלָה ו-נתבזה על ידי שנתקלקל ברעי או**  
**במים**, **בֵּין** אם אירע זאת בְּהַגְבַּתָּה הרצועה להכות בפעם  
**הָרֵאוּשׁוֹת**, דהיינו לפני שלקה, שנתקלקל מחמת פחד ההכאה  
 העומדת לבוא עליו, ו**בֵּין** אם אירע זאת בְּהַגְבַּתָּה הרצועה בפעם  
**הַשְּׁנִיָּה**, שכבר לקה פעם אחת, **פּוֹטְרִין אוֹתוֹ** ואינו לוקה עוד,  
 שהרי נקלה במה שנתקלקל, וכיון שנקלה נפטור מן המלקות.  
 אמנם אם **נִפְסְקָה הָרֵצוּעָה** שמכה בה, אם אירע זאת בְּהַגְבַּתָּה  
 הרצועה בפעם הַשְּׁנִיָּה, **פּוֹטְרִין אוֹתוֹ**, שכוין שכבר נקלה בהכאה  
 הראשונה, פטור הוא, ואילו אם אירע זאת בְּהַגְבַּתָּה הרצועה  
 להכות בפעם הָרֵאוּשׁוֹת, **אֵין פּוֹטְרִין אוֹתוֹ**, שהרי לא נקלה כלל  
 במה שהוגבהה הרצועה, ועל כן אין לפטור. וקשה, **אִמֵּר** אין  
 פוטרים אותו, **לָחוּי** – יהא דינו כְּרֵץ מִבֵּית דִּין, שאמר שמואל  
 שנפטור בזה מן המלקות. מתרצת הגמרא: אין ללמוד מדברי  
 שמואל שגם באופן שנפסקה הרצועה יש לפטור, אף לפני  
 שלקה, **הֵתֵם** – שם, כדברי שמואל, נפטור מן המלקות משום שרץ  
 ונתבזה במנוסה זו, ונאמר (דברים כה א) **'נִקְלָה אַחִיךָ לְעִינֶיךָ'** שכוין  
 שנקלה ונתבזה הרי הוא כאחִיךָ, **אוֹלַם הֵבֵא** – כאן שנפסקה  
 הרצועה, **לֹא רֵץ** ולא נקלה, ואין לפטור אלא אם כבר לקה  
 פעם אחת ונקלה בהלקאה זו.  
 הגמרא מביאה ברייתא נוספת אודות פטור ממלקות של מי  
 שנתקלקל על ידיהן: **תָּנוּ רַבְּנָן, אֲמִדוּהוּ** את החייב ללקות,  
**שֶׁלִּשְׁלִלָהָ קָלָה ו-יתבזה על ידי שיתקלקל** מיד אחר ההכאה,  
**פּוֹטְרִין אוֹתוֹ** ואין מלקים אותו כלל, שכוין שנאמר (דברים שם) **'פֶּן**  
**יוֹסִיף לַהֲכוֹתוֹ עַל אֵלֶּה מַכָּה רַבָּה** ונקלה אחִיךָ לעיניך, יש לדרוש  
 מן הכתוב שאין להכותו באופן שיקלה מיד על ידי כך. אבל אם  
 אמדוהו שרק **לְכִשְׁצָא מִבֵּית דִּין קָלָה ו-נתקלקל**, מְלָקִין אוֹתוֹ, וְלֹא  
 עוד, **אֵלָא אִפִּילוּ קָלָה ו-נתקלקל** בְּתַחֲלָה עוד קודם שלקה, מְלָקִין  
**אוֹתוֹ** ואינו נפטור, **נִתְקַלְל** (שם ב'א) **'הֶחָלָה וְגו'** וְנִקְלָה, שרק אחר  
 שכתבו יש פטור של **נִתְקַלְל** כאמור, וְלֹא **'שִׁקְלָה** (שְׁקָלָה) כְּבָר  
**בְּבֵית דִּין** קודם שהכה, שבאופן זה אין לפטור.

## משנה

לעיל (א). למדנו שלדעת רבי עקיבא חייבי כריתות שהתרו בהם  
 למלקות הרי הם לוקים. משנה זו תבאר מה דינם אחר שלקו, וכן  
 יבואר בה שכר העושה מצוה, ודפורש על העבירה.  
**כָּל חֵיבִי כְרִיתוֹת שֶׁלָּקוּ** בבית דין על לאו שיש בו כרת, **נִפְטְרוּ יְדֵי**  
**כְרִיתָתָם** – מעונש הכרת שעליהם, **שֶׁנֶּאֱמַר** לגבי עונש מלקות  
 (דברים כה א) **'וְנִקְלָה אַחִיךָ לְעִינֶיךָ'**, ומכך שקראו הפסוק 'אחִיךָ'  
 למדנו, **בְּשִׁלָּקָה חֲרִי** הוא **כְּאִחִיךָ**, ואינו חייב כרת, דְּבָרֵי רַבִּי חֲנִינִי  
**בֵּן גְּמְלָאֵל**. ובגמרא יבואר שנחלקו עליו חכמים.  
**וְאִמֵּר רַבִּי חֲנִינִי בֵּן גְּמְלָאֵל**, למדנו שכר העושה מצוה קל וחומר,  
**מִה אִם הָעוֹבֵר עֲבִידָה נוֹטֵל נֶפֶשׁוֹ עֲלֵיהָ**, כגון שגנשה כרת,  
**הָעוֹשֶׂה מְצוּה אַחַת, עַל אַחַת כְּמֵה וְכֵמֶה שֶׁתִּנָּתֵן לוֹ נֶפֶשׁוֹ** בעבורה  
 ויזכה לחיים, שהרי מידה טובה מרובה ממידת פורענות.  
**רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר**, אין צריך ללמוד בקל וחומר שהעושה מצוה  
 זוכה לחיים, אלא **מִמְקוֹמוֹ** הוא **לֵמֵד** – מאותה פרשה המבארת  
 שהעושה עבירה נוטל את נפשו, ניתן ללמוד מפורש כן, **שֶׁנֶּאֱמַר**  
 באיסורי עריות (ויקרא יח כט) **'וְנִקְרְתָה הַנֶּפֶשׁוֹת הָעוֹשׂוֹת' וגו'**, כלומר  
 שהנכשל בעבירה נוטל נפשו, וְאִמֵּר הפסוק בתחילת הפרשה שם  
 (ויח טז) **'וְשִׁמְרָתֶם אֶת חֻקְתֵּי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי**

# מכות דף כג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) רמה

ישוב נוסף לדברי רבי יוחנן: רב אשי אמר, אפילו תימא רבנן –  
אפילו תאמר שהמשנה במגילה היא כרבנן הסוברים שחייבי  
כריתות לוקים, ניתן ליישבה כשיטת רבי חנניה, שבאמת חייבי  
כריתות שלקו נפטרו מכרת, ומה שנאמר בה שחייב הכרת שיש  
ביום הכיפורים הוא בידי שמים, כך פירשו, זה – השבת, עיקר  
דונו בידי אדם – עיקר עונש המחללה במזיד הוא בסקילה בידי  
אדם, וזה – יום הכיפורים, עיקר דונו בידי שמים – עיקר עונש  
המחללה הוא כרת, כיון שהמחללו במזיד בלי התראה נענש בכרת  
בלי מלקות, וזהו עיקר העונש שהרי כרת חמור ממלקות, ואמנם  
המחללו במזיד עם עדים והתראה לוקה בבית דין ונפטר מהכרת,  
אך אין זה עיקר העונש. וכיון שניתן לפרש את המשנה במגילה  
כשיטת רבי חנניה, הוצרך רבי יוחנן להשמיענו שנחלקו חברי רבי  
חנניה עליו, וסברו שחייבי כריתות שלקו לא נפטרו מן הכרת.  
הגמרא מבארת מה נפסק להלכה בנידון זה: אמר רב אדא בר  
אבהו אמר רב, הלכה כרבי חנניה בן גמליאל שחייבי כריתות שלקו  
נפטרו מידי כריתתם.  
מקשה הגמרא: אמר רב יוסף, מאן סליק לעילא ואתא ואמר – מי  
עלה לשמים ובא ואמר שכך נפסקה ההלכה, כלומר, הרי הכרת  
בידי שמים הוא, ומנין לנו שפטרום בשמים מכרת על ידי המלקות.  
מתרצת הגמרא: אמר ליה אביי לרב יוסף, אם כדברך שאין אנו  
יודעים מהו פסק הדין בשמים, אמר איך תפרש הא דאמר רבי  
יהושע בן לוי, שלשה דברים עשו בית דין של מטה והסכימו בית דין  
של מעלה על ידם, והרי גם כאן יש להקשות מאן סליק לעילא ואתא  
ואמר שהסכימו בית דין של מעלה לדברים אלו, אמר קראי קא  
דרשינן – מתוך הפסוקים דרשנו שכך אמרו בשמים, וכמבואר  
להלן, ואם כן קא נמי לגבי חייבי כריתות שלקו, קראי קא דרשינן  
– אנו דורשים מהפסוק 'ונקלה אחיך' שהלכה כרבי חנניה בן  
גמליאל שנפטרו מידי כריתתם.  
אגב שהבואו דברי רבי יהושע בן לוי, דנה הגמרא בדבריו: נוסף,  
אמר רבי יהושע בן לוי, שלשה דברים עשו בית דין של מטה אף  
שהם נראים גג התורה, והסכימו בית דין של מעלה על ידם, ואלו  
הן, שתיקנו מקרא מגילה בפורים, אף שנראה הדבר כהוספה על  
המצוות, ושאלת שלום [בשם] – שהתירו לאדם לשאול בשלום  
חברו בשם ה', כגון שאומר לו 'ישים ה' עליך שלום', ואין זו  
הוצאת שם שמים לבטלה, והקצת מעשה – ותיקן עזרא הסופר  
שלא לתת מעשר ראשון ללויים כדינו, אלא להביאו אל לשכת  
בית המקדש כדי שישלחו ממנו אף הכהנים.  
הגמרא מבארת מנין שהסכימו למעלה לדברים אלו: לגבי תקנת  
מקרא מגילה למדנו שהסכימו לה מן השמים, דבתיב במגילה  
אסתר (ט כז) 'קמו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם וגו' להיות  
עשים את שני הימים האלה ככתבם וכוונתם בכל שנה ושנה,  
ולמדנו מלשון 'קיימו וקבלו', שקיימו בית דין למעלה את מה  
שקבלו בית דין למטה, דהיינו שהסכימו לתקנת קריאת המגילה.  
ולגבי שאלת שלום למדנו שהסכימו מן השמים שיהיה אדם שואל  
בשלום חברו בשם ה', דבתיב (רות ב ד) 'והנה בועז בא מבית להם  
ויאמר לקוצרים ה' עמכם', הרי שבידו בועז בשם ה', ועוד אמר  
הכתוב (שופטים יא) 'שאמר המלאך לגדעון ה' עמך גבור החיל',  
ובירכו בשם ה'. שואלת הגמרא: מאי ואמר – לשם מה נצרכנו  
להביא גם את הפסוק השני. משיבה הגמרא: מהפסוק הראשון  
למדנו שבוועז בירך את הקוצרים בשם ה', ובי תימא – ואם תאמר  
שבוועז הוא דעביד מדעתיה ומשמיא לא אסכימו על דו – הוא עשה  
כך מדעתו אך מן השמים לא הסכימו עמו, תא שמע רביא אחרת,  
ועוד אמר הפסוק ה' עמך גבור החיל, וכיון שהמלאך בירך כך את  
גדעון מוכח שאף מן השמים הסכימו לדבר זה.  
ואף לגבי הקצת מעשה הסכימו מן השמים שיביאו ישראל את  
המעשרות אל בית ה', דבתיב (מלאכי ג יא) 'שאמר ה' לישראל ה'ביאו  
את כל המעשר אל בית האוצר, ויהי טרף בבית, ובהננוי נא בואת  
אמר ה' צבאות, אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והירקותי

אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', ולאחר מכן מפרש הכתוב מאלו  
עניות יש לפרוש (שם יח רכב), וכיון שנאמר לשון 'אשר יעשה' על  
הפורש מעבירה, הא – הרי שכל היושב ולא עבר עברה, נותנין לו  
שכר כעושה מצוה, ולמדנו אם כן מפסוק זה שהעושה מצוה זוכה  
לחיים.  
רבי שמעון בר רבי אומר, למדנו שכר הנמנע מעבירה ממקום אחר,  
הרי הוא אומר בתורה (דברים יב כג) 'רק חזק לבלי אכול הדם  
כי הדם הוא הנפש' וגו', ומה אם הדם, שנפשו של אדם קצה ממנו  
מלאוכלו אף בלא ציווי התורה, הפורש ממנו מקבל שכר הוא  
וזרעו כאומר שם (יב כה) 'לא תאכלנו למען יטב לך ולבניך אחריך',  
אם כן, גזל ועריות שנפשו של אדם מתאחה להן ומתפדותן, הפורש  
מקן על אחת כמה וכמה שייפה לו, ולדורותיו, ולדורות דורותיו עד  
סוף כל הדורות.  
רבי חנניא בן עקיבא אומר, רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את  
ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, וציווהם אף על דברים  
שאדם פורש מהם מעצמו כגון שקצים ונבלות, כדי שיקבלו שכר  
על שפורשים מהם, שנאמר (ישעיה מב כב) 'ה' חפץ למען צדקו, יגדיל  
תורה ויחיי' – כיון שרצה ה' להצדיק את ישראל ולזכותם, לכן  
הגדיל תורתו והרבה מצוות.  
שנינו במשנה בשם רבי חנניה בן גמליאל, שחייבי כריתות שלקו  
נפטרו מכרת. הגמרא מבארת שאין אלו דברי הכל: אמר רבי יוחנן,  
חלוקין עליו חבריו על רבי חנניה בן גמליאל, וסוברים הם שאף אם  
לקו עדיין חייב הכרת עליהם.  
מקשה הגמרא: אמר רב אדא בר אבהו, אמר רבי רב, חנניא – הרי  
כבר שנינו שנחלקו חברי רבי חנניה עליו, ששנינו במגילה (טו), אין  
חילוק בין שבת ליום הכיפורים לענין עונש העובר עליהם, אמר איהו  
– השבת, ודונו בידי אדם – המחללו במזיד נהרג בסקילה בידי בית  
דין, וזה – יום הכיפורים, ודונו בהקצת – המחללו במזיד נענש  
בכרת בידי שמים. ואם איתא – ואם כדברי רבי חנניה שחייבי  
כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתם, אידי ואידי בידי אדם הוא – גם  
עונש המחלל שבת וגם עונש המחלל יום הכיפורים בידי אדם  
הוא, שהרי לאחר שילקה המחלל יום הכיפורים בבית דין הוא  
יפטר מהכרת, אלא מוכח שהתנא ששנה משנה זו חלק על רבי  
חנניה, וסבר שאף אם החייב כרת לוקה בבית דין אין הוא נפטר  
מעונש שמים, ואם כן קשה מדוע נצרך רבי יוחנן להשמיענו  
שחברי רבי חנניה נחלקו עליו.  
מיישבת הגמרא: רב נחמן (בר יצחק) אומר, הא מני – המשנה  
במגילה המבארת שהמחוייב כרת עונשו בידי שמים, כשיטת מי  
היא, רבי יצחק היא, דאמר, מלקות בחייבי כריתות ליבא כלל,  
דתינא לעיל (א), שנחלקו תנאים בדין מלקות לחייבי כריתות, רבי  
עקיבא מחייבם מלקות, רבי יצחק אומר, כל חייבי כריתות על גילוי  
עריות כפולל היו – בכלם למדנו חיוב כרת מהפסוק (ויקרא יח כט)  
'ונקרתו הנפשות העושות' שנאמר בפרשת עריות, ולמה הוציאה התורה את הבא על אחותו מן  
הכלל, וחזרה ואמרה (שם כ י) 'איש אשר יקח את אחתו וגו'  
ונקרתו לעיני בני עמם, לדונו בהקצת ולא במלקות – ללמדנו  
שחייבי כריתות על עריות נענשים בכרת לבדו, ואינם לוקים בבית  
דין. לפי זה מיישב רב נחמן, שהמשנה במגילה היא לשיטת רבי  
יצחק הסובר שחייבי כריתות אינם לוקים, ואם כן אין להוכיח  
משנה זו שחברי רבי חנניה חלוקים עליו במה שאמר שחייבי  
כריתות שלקו נפטרו מכרת, שהרי רבי חנניה סובר כרבי עקיבא  
שיש מלקות בחייבי כריתות, ושנא לדעה זו כיון שלקו נפטרו מידי  
כריתתם, ועל כן הוצרך רבי יוחנן להשמיענו שחברי רבי חנניה  
נחלקו עליו, וסברו שאף לרבי עקיבא המחייב מלקות בחייבי  
כריתות, אין הם נפטרים בכך מהכרת.

41 שיתנוהו לשניה כדי שלא יהרגוהו, נאמר **וְיַעַן הַקֹּלֶךְ וַיֹּאמֶר**  
 42 **תֵּנוּ לָהּ אֶת הַקֹּלֶךְ הַחַי וְהַמֵּת לֹא תִמְיוֹנוּהוּ, (כִּי) הִיא אִמּוֹ.**  
 43 לכאורה שלמה הוא שאמר 'היא אמו', אך אם כך יש להקשות  
 44 מִנָּא יָדַע שלמה שכך הוא, ואף שנראה הדבר שהיא אמו כיון  
 45 שאמרה להשאירו בחיים, דְּלָמָּה אִיעָרְבָמָּה מִיעָרְבָמָּה – שמה  
 46 עשתה כך בערמה כדי שיחשוב שלמה שהיא אמו, אלא ודאי  
 47 שלמה אמר רק לתת לה את הילד, וַיִּצְאָתָּה בַּת קוֹל לְקִיּוֹם  
 48 דְּבִירָה, וַאֲמָרָה 'היא אמו'.  
 49 הגמרא מקשה על הוכחת רבי אלעזר מן הפסוקים: **אָמַר רַבָּא,**  
 50 **מָמַי – מִנֵּין לֹךְ לְהוֹכִיחַ מִפְסוּקִים אֵלּוּ שִׁיצֵאָה בַּת קוֹל, וְהָרִי נִיתַן**  
 51 **לִפְרֹשׁם כִּפְשׁוּטִם, לִגְבִי יְהוּדָה נִיתַן לומר שיהא זה שאמר 'צִדְקָה**  
 52 **מִמְנִי, וְזֶה שֶׁהַקִּשְׁתִּי מֵהֵיכִין יָדַע, דְּלָמָּה] –[שְׂמָא] יְהוּדָה, כִּיּוֹן דְּחָשִׁיב**  
 53 **דְּרִי' וְיוֹמִי – שְׁחִישַׁב חוֹדְשִׁים וְיוֹמִים מֵאֵז שָׁבָא עֲלֶיהָ, וְיִתְרָמִי –**  
 54 **לִפִּי הַחֲשֹׁבֵן הוֹדֵמֵן כְּדִבְרֶיהָ שִׁמְמוֹהּ הִיא מְעוּבֶרֶת, עַל כֵּן אִף**  
 55 **שִׁיתֵּן שָׂבָא עֲלֶיהָ גַם אִדָּם אַחֵר, דְּחִיּוֹן מְחֻקִּין – מַה שְּׂרָאִינוּ**  
 56 **בְּעִינָנוּ אֲנּוּ מִחוּזִיקִים שֶׁכָּךְ הִידָה, וְדִלָּא חִיּוֹן לֹא מְחֻקִּין – וְזֶה שֶׁלֹּא**  
 57 **רָאִינוּ אִין אֲנּוּ מִחוּזִיקִים מִסַּפֵּק שֶׁכָּךְ הִידָה, וְלִפְיָכָר אִמֵּר יְהוּדָה**  
 58 **שִׁמְמוֹהּ הִיא מְעוּבֶרֶת.**  
 59 עוד מקשה רבא: **שְׂמֹאֵל נָמִי – גַם לִגְבִי שְׂמֹאֵל אִפְשָׁר לומר**  
 60 **שִׁישְׂרָאֵל אִמֵּרוּ 'עַד' וְלֹא הִבַּת קוֹל, וְזֶה שֶׁהַקִּשְׁתִּי מִדְּרֹעַ נִאֲמַר**  
 61 **'וַיֹּאמֶר' בִּלְשׁוֹן יְחִידָה, בְּהוֹלָה וַיִּשְׂרָאֵל קָרִי לְהוֹי הַפְּסוּק בִּלְשׁוֹן יְחִידָה,**  
 62 **דְּכִתְבִּי (ועשה מה ד') 'יִשְׂרָאֵל נוֹשֵׁעַ בָּה'.**  
 63 ועוד מקשה רבא: **שְׁלֹמֹה נָמִי – גַם לִגְבִי שְׁלֹמֹה נִיתַן לִפְרֹשׁ שְׁהוּא**  
 64 **זֶה שֶׁאִמֵּר 'היא אמו' וְלֹא הִבַּת קוֹל, וְזֶה שֶׁהַקִּשְׁתִּי מֵהֵיכִין יָדַע,**  
 65 **מִדְּהָא קָא מְרַחֲמָתָא – מִכָּךְ שֶׁאִשָּׁה זוֹ רִיחַמָה עַל הַתִּינוּק, וְהָא לֹא**  
 66 **קָא מְרַחֲמָתָא – וְהַשְׁנִיָּה לֹא רִיחַמָה עֲלֵיהּ, הֵבִין שְׁלֹמֹה שְׁזוֹ שִׁרְחַמָה**  
 67 **הִיא אִמּוֹ.**  
 68 מכח קושיות אלו מסיקה הגמרא שרבי אלעזר לא למד את דבריו  
 69 מפסוקים אלו, אֲלֵא אִתְּרָא – כך הוא קיבל מרבותיו, שבת קול היא  
 70 שאמרה אצל יהודה 'ממני', אצל שמואל 'עד', ואצל שלמה 'היא  
 71 אמו'.  
 72 אגב ששנינו במשנה שהקב"ה הרבה מצוות לישראל, מבארת  
 73 הגמרא כמה הם: **דִּרְשֵׁי רַבִּי שְׁמַלְאִי, שֶׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת**  
 74 **נִאֲמָרוּ לוֹ לְמֹשֶׁה, שֶׁבָּהֶם שֹׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחֲמִשָּׁה לְאוּרִין, כְּמִנֵּין**  
 75 **יָמוֹת שְׁנַת הַחֲמִשָּׁה, וּמֵאוֹתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה מִצְוֹת עָשָׂה, כְּנֶגֶד**  
 76 **אִיכָרֵיו שֶׁל אָדָם.**  
 77 הגמרא מביאה מקור לכך מן הפסוק: **אָמַר רַב הַמְנוּנָא, מָאִי קָרָא –**  
 78 **הֵיכִן מְרוּמוֹ דְּבַר זֶה בְּתוֹרָה, שְׁנִאֲמַר (דברים ג') 'תוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה**  
 79 **מִוֶּרְשָׁה קְהֵלָת יִשְׂרָאֵל, 'תוֹרָה' כְּגִימְטְרִיא**

1 **לָכֶם בְּרָכָה עַד כְּלִי דִי, וּמִכִּיּוֹן שֶׁאִף ה' צִוָּהוּ לְהִבִּיאַת אֶת הַמַּעֲשִׂוֹת**  
 2 **אֶל בֵּית הָאוֹצֵר דְּהֵינּוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מוֹכֵחַ שֶׁהַסְכִּים לִקְנָהּ זֶה.**  
 3 **שׁוֹאֵלֶת הַגְּמָרָא: מָאִי 'עַד כְּלִי דִי'. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אָמַר רַבִּי בַר רַב,**  
 4 **הַכּוֹנֵה הִיא שִׁיתוֹ ה' בְּרִכָּה כֹּה גְדוֹלָה, עַד שֶׁיִּבְלֶי] –[שִׁיעִיפוּ]**  
 5 **שְׁפֹתֵיכֶם מִלּוֹמֵר דִּי, שֶׁתִּאֲמָרוּ כִּךְ פַּעֲמִים רַבּוֹת כִּיּוֹן שֶׁלֹּא תוֹכֵלוּ**  
 6 **לִקְבֹּל אֶת הַשְּׁפַע הַגְּדוֹל.**  
 7 אגב שלמדנו על דברים שעשו בית דין של מטה והסכימו עמם  
 8 מלמעלה, מביאה הגמרא מאמר נוסף מעין זה: **אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר,**  
 9 **בְּשִׁלְשָׁה מִקְדָּמוֹת הוֹפִיעַ] –[נגלה] רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּבֵית דִּין בִּשְׁעַת הַצּוֹרֵךְ**  
 10 **כְּדִי לְהוֹכִיחַ וְלִקְיִים אֶת דְּבָרֵיהֶם, בְּבֵית דִּינֵי שָׁל שָׁם, וּבְבֵית דִּינֵי שָׁל**  
 11 **שְׂמֹאֵל הַתְּרַמֵּת, וּבְבֵית דִּינֵי שָׁל שְׁלֹמֹה.**  
 12 **בְּבֵית דִּינֵי שָׁל שָׁם הוֹפִיעָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, דְּכִתְבִּי (בראשית לח כו) כֹּאשֶׁר**  
 13 **בִּקֵּשׁ יְהוּדָה לְשֹׁרֹף אֶת תַּמָּר כְּלוּתָהּ כִּיּוֹן שִׁזְנוּתָהּ, וְשִׁלַּחָה לּוֹ תַּמָּר**  
 14 **אֶת הַחוּתוֹמָתָהּ, הַפְּתִילִים וְהַמָּטָה שֶׁנָּתַן לָהּ כִּשְׂבָא עֲלֶיהָ, וַיִּכָּר**  
 15 **יְהוּדָה, וַיֹּאמֶר צִדְקָה מִמְנִי'. לְכֹאֲרָה פִּירוּשׁ דְּבָרָיו הוּא, צִדְקָה תָּמַר**  
 16 **דְּבָרֶיהָ וּמִמֶּנִּי הִיא מְעוּבֶרֶת, אִךְ כֵּן יֵשׁ לְהַקְשֹׁתָהּ מִנָּא דִּיעָא –**  
 17 **מִנֵּין יָדַע יְהוּדָה שֶׁאִכָּן מִמֶּנּוּ הִיא מְעוּבֶרֶת, דְּלָמָּה בִּי הִיכִי דְּאָזֵל אִיהוּ**  
 18 **לְנֶבֶה – שְׂמָא כִּשֶׁם שְׁהוּא הֵלֵךְ אֵלֶיהָ וּבַעֲלָה, אִוֹל נָמִי אִינֵשׁ אֲחֵרִינָא**  
 19 **[לְנֶבֶה] – הֵלֵךְ גַּם אִדָּם אַחֵר וּבַעֲלָה, וּמִמֶּנּוּ הִיא מְעוּבֶרֶת. אֲלֵא**  
 20 **וְדָאִי תִּיבַת 'מִמְנִי' אִינֵה מְדַבְּרִי יְהוּדָה, שְׁהוּא אִמֵּר רַק 'צִדְקָה'**  
 21 **שְׂבֵאתִי אֵלֶיהָ, וַיִּצְאָתָּה בַּת קוֹל וַאֲמָרָה 'מִמְנִי יָצָאוּ כְּבוֹשִׁים' – מֵאִיתִי**  
 22 **יָצָאוּ הַדְּבָרִים הַנְּעֻלָּמִים הַלָּלוּ, שְׁגוּרָתִי שִׁיצָא זֶרַע מִכֵּין שְׁנִיָּהם כִּיּוֹן**  
 23 **שִׁתַּמֵּר וְכֹתָה שִׁיצָאוּ מִמֶּנָּה מַלְכִּים, וְעַל כֵּן כֹּא עֲלֶיהָ יְהוּדָה שְׁהִידָה**  
 24 **מִלֵּךְ.**  
 25 **וְכֵן נִגְלָתָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּבֵית דִּינֵי שָׁל שְׂמֹאֵל, דְּכִתְבִּי (שְׂמֹאֵל א' יב**  
 26 **יג) שֶׁאִמֵּר שְׂמֹאֵל לַעֲם בִּשְׁעָה שֶׁהַמֶּלֶךְ אֶת שְׂאוֹל, 'הִנֵּנִי עֲנִי בִי**  
 27 **]–[הַעֲדִידוּ בִּי נֶגֶד ה' וְנִגַּד מְשִׁיחוֹ, אֶת שׁוֹר מִי לְקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי**  
 28 **לְקַחְתִּי, וְאֶת מִי עֲשִׂקְתִּי, אֶת מִי רִצּוֹתִי, וּמִיִּד מִי לְקַחְתִּי כִּפּוֹר**  
 29 **וְאֶעֱלִים עֵינֵי בּוֹ, וְאֶשִׁיב לָכֶם. וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשִׂקְתָּנוּ וְלֹא רִצּוֹתָנוּ וְלֹא**  
 30 **לְקַחְתִּי מִיִּד אִישׁ מֵאֻמָּה. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם, עַד ה' בָּכֶם וְעַד מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם**  
 31 **הַזֶּה בִּי לֹא מִצְּאָתָם בְּדִי מֵאוֹמָה, וַיֹּאמֶר עַד'. לְכֹאֲרָה פִּירוּשׁ 'וַיֹּאמֶר**  
 32 **עַד' הוּא שֶׁלֵּנוּ הָעַם שֶׁאִכָּן הֵם עֲדִים בְּדַבֵּר שֶׁלֹּא מִצָּאוּ בִּיד שְׂמֹאֵל**  
 33 **מֵאוֹמָה, אִךְ אִם כֵּךְ יֵשׁ לְהַקְשֹׁתָהּ, מֵהוּ 'וַיֹּאמֶר' בִּלְשׁוֹן יְחִידָה, הָרִי**  
 34 **'וַיֹּאמְרוּ' מִיִּכְעִי לִיָּה – הִידָה הַפְּסוּק צָרִיךְ לְכַתּוֹב 'וַיֹּאמְרוּ' בִּלְשׁוֹן**  
 35 **רַבִּים, אֲלֵא וְדָאִי לֹא הָעַם אִמֵּרוּ 'עַד', אֲלֵא יָצָאָתָּה בַּת קוֹל וַאֲמָרָה**  
 36 **'אֲנִי עַד בְּדָבָר זֶה', שֶׁלֹּא לִקַּח שְׂמֹאֵל דְּבַר מִיִּדֵּי הָעַם.**  
 37 **וְכֵן נִגְלָתָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּבֵית דִּינֵי שָׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, דְּכִתְבִּי**  
 38 **(מלכים א' ג כו) כֹּאשֶׁר בָּאוּ לִפְנֵי שְׁלֹמֹה שְׁתֵּי נָשִׁים עִם תִּינוּק חַי**  
 39 **וְתִינוּק מֵת, וְכָל אַחַת טַעְנָה שְׁהַחַי שִׁלָּה, פֶּסֶק שְׁלֹמֹה שִׁיגּוּרוֹ**  
 40 **אֶת הַתִּינוּק הַחַי וְיִחְלָקוּהוּ בֵּינֵיהֶם, וְאַחֵר שֶׁאִמְרָה אַחַת מִזֵּן**